

סוגיה טו: ארבע הפרשות (2): סדר הקריאה

רקע

סוגייתנו קובעת את הזמן המדויק של קריאת ארבע הפרשות.

מקורות

- א. ל.-ל: "חל להיות בתוך השבת מקדימין לשבת שעברה... ובמנחת הערב קמתי מתענית"
 ב. רי"ף י.-י: באלפס, "איתמר ראש חודש אדר שחל להיות בערב שבת... וסימן ובי"ו"
 רמב"ם הל' תפילה פי"ג הל' כ-כד
 ג. שו"ע סי' תרפה ומשנה ברורה [בעיקר: ס"ק ב, ה, יא, טו, טז, יח]

הסבר הסוגיה

"ראש חודש אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים... בשניה זכור בשלישית פרה אדומה ברביעית החדש הזה לכם".
 [משנה כט.]

הגמ' מביאה שתי מחלוקות לגבי זמן קריאת הפרשות. כשחל ראש חודש אדר ביום ששי נחלקו רב ושמואל מתי קוראים פרשת שקלים, רב מקדים את הקריאה לשבת הקודמת, ושמואל דוחה את הקריאה לב' אדר. שמואל מקדים כדי שיהיו לפחות שבועים עד היום ששולחנות יושבים במדינה להחלפת פרוטות בשקלי כסף. רב מאחר, כיוון שלא מושיבים שולחנות ביום ששי, אלא רק ביום ראשון, ויהיו שבועים מזמן הקריאה. ניתן להוסיף שלדעת שמואל דוחים את הקריאה כדי לחבר את הפרשות זו לזו.

כשחל ראש חודש אדר בשבת פורים דפרזים חל ביום ששי. לדעת רב מקדימים את קריאת זכור לשבת הקודמת, כדי להקדים זכירה לעשייה, ולדעת שמואל קוראים פרשת זכור בפורים דמוקפים כדי לחבר זכירה לעשייה.

להלכה אנו פוסקים כרב בשתי המחלוקות, ועל פי פסק זה נסכם את סדר קריאת ארבע הפרשות. "לא בד"ו פסח", ולכן פסח יכול לחול בימים א, ג, ה ושבת בלבד. יום טוב ראשון של פסח חל בט"ו בניסן, ולכן ראש חודש ניסן חל ביום בו חל יום טוב ראשון של פסח. חודש אדר לעולם חסר, ולכן א' אדר חל יום אחד לפני היום בו חל ראש חודש ניסן, והוא יכול לחול בימים ב, ד, ו ושבת.

כשראש חודש אדר חל ביום שני, מקדימים קריאת שקלים לשבת הקודמת, ומפסיקים שבת אחת בין שקלים לזכור בו' אדר [סימנו ב"ו – ראש חודש חל ביום שני ומפסיקים בו' אדר].

כשראש חודש חל ביום רביעי, מקדימים קריאת שקלים לשבת הקודמת ומפסיקים שבת אחת בין שקלים לזכור בד' אדר [סימנו ד"ד – ראש חודש חל ביום רביעי ומפסיקים בד' אדר].

כשראש חודש חל ביום ששי מקדימים קריאת שקלים לשבת הקודמת ומפסיקים שתי שבתות, שבת אחת בין שקלים לזכור בב' אדר, ושבת שניה בין זכור לפרה בט"ז אדר [סימנו ובי"ו – ראש חודש חל ביום ששי ומפסיקים בב' באדר ובט"ז בו].

כשחל ראש חודש בשבת קוראים פרשת שקלים בשבת זו, ומפסיקים בין זכור לפרה בפורים דמוקפים בט"ו באדר [סימנו זט"ו – ראש חודש חל בשבת ומפסיקים בט"ו באדר].

הלכה

השו"ע [סי' תרפה סע' ז] פוסק שיש אומרים שפרשת זכור ופרשת פרה מהתורה, ולכן בני הישובים שאין להם מנין צריכים לבוא למקום שיש מנין בשבתות אלו כדי לשמוע פרשיות אלו שהן מדאורייתא. תרומת הדשן פוסק שעדיף לקרוא פרשת זכור במנין מקריאת מגילה במנין, ולכן מי שאינו יכול לבוא גם בשבת וגם בפורים, אלא רק באחד מהם, יבוא בשבת. המגן אברהם מפקפק בדינו, כיוון שאפשר לבוא בפורים, ולצאת ידי חובת זכירת מעשה עמלק, בפרשת "ויבוא עמלק". המשנה ברורה [סקט"ז] מפקפק אם יוצאים בפרשת "ויבוא עמלק" ידי חובת זכירת מעשה עמלק.

המשנה ברורה [סק"ב] פוסק שאם שכח אחת הפרשות אינו משלימה בשבת אחרת, אם נזכר לאחר ההפטרה, יוציא ספר תורה ויקרא הפרשה בברכות, ויקרא הפטרה ללא ברכות.